

Gitaarbouwer Richard Heeres:

“Leken zouden er geen hout van begrijpen”

In Spanje vind je ze nog: de echte ambachtelijke gitaarbouwers die met grote precisie en engelen-geduld die prachtige gitaren bouwen, waar grootmeesters als Paco de Lucia en Vicente Amigo hun melodieën uittoveren. Wie er veel geld én tijd voor over heeft, kan daar zijn gitaar bestellen. Maar je kunt het ook dichterbij huis zoeken. Diverse Nederlandse gitaristen spelen op een echte Heeres. En daarvoor hoeven ze niet naar Granada of Cordoba, maar gewoon naar Den Haag, naar het atelier van Richard Heeres.

Door Tablao Flamenco op pad gestuurd voor een interview zit ik op mijn fiets allerlei vragen te bedenken voor Richard Heeres, gitaarbouwer van onder andere flamencogitaren. Regelmatig horen we natuurlijk bijzonder mooie klanken uit zo'n instrument komen, maar als we de gitarist even buiten beschouwing mogen laten: hoe komen die klanken er eigenlijk in? Daarom bel ik aan bij zijn atelier in de Haagse Archimedesstraat en vraag hem het hemd van zijn lijf.

In het atelier liggen diverse gitaren in verschillende stadia: van net begonnen tot bijna af. Ik zie werktekeningen, mallen, machines en gereedschap, en diverse stukken hout. En vele dingen die ik niet direct kan thuisbrengen. Er hangt een prettige geur. Het atelier is alleen te bezoeken op afspraak. Want midden in moeilijk en precies werk, zoals het lijmen van een achterblad, wil de gitaarbouwer liever niet gestoord worden. De tijd ligt achter hem dat hij elders in de stad drie hoog achter woonde in een kamer die overdag werkplaats was, en pas nadat hij er de bezem doorheen gehaald had, woon/slaapkamer werd. Door hard werken en slechts een klein 'Tante Agaathienkijke' heeft hij dit bedrijf tot stand gekregen en kan er nu van leven. De wachttijd bij een bestelling is ongeveer een jaar. Maar dat is natuurlijk nog niets vergeleken bij de bekende bouwer Manuel Reyes uit Cordoba, die een wachttijd heeft van twaalf jaar.

Ooit is Richard begonnen aan een opleiding werktuigbouwkunde. Hij maakte deze niet af, maar plukt er nog wel de vruchten van. Daarna rolde hij in het meubelmakervak en werd zijn liefde voor het hout geboren. Toen hij zelf als gitarist eens op zoek was naar een instrument, zag hij een advertentie voor een cursus gitaarbouwen bij David Freeman in Canada en schreef zich in. In zeven weken maakte hij daar zijn eerste gitaar, en ook theorie kwam aan de orde. Terug in Nederland op het eerder genoemde kamertje is hij gewoon begonnen. Langzaam maar zeker. Op een gegeven moment is hij medewerker geworden van een gitaarbouwer in Rotterdam, Diederik den Dikkenboer, van wie hij nog meer leerde, zowel op technisch gebied als qua denkwijze. Maar inmiddels staat hij al geruime tijd volkomen op eigen benen en in een echt eigen atelier.

Richard Heeres maakt archtops (akoestische jazzgitaren), klassieke en flamencogitaren. En bewust hoogstens één keer per jaar een elektrische.

Vandaag praten we natuurlijk over de flamencogitaar. Het bouwen daarvan begint gek genoeg in wezen in Duitsland.

“In Duitsland ga ik één keer per jaar hout inkopen. Bij die houtleverancier liggen gigantische hoeveelheden hout, speciaal voor muziekinstrumenten.”

Hij voelt eraan, klopt erop, luistert ernaar.

“Weet je dan al wat voor klank daar later uit zal - of zou kunnen - komen?” vraag ik ongelovig.

“Ja.”

“Stel, er komt een flamencogitarist naar je toe en die wil een nieuwe gitaar, hoe laat hij jou dan weten wat hij wil?”

“Hij of zij komt bijvoorbeeld met geluidsopnames van een gitaar die hij mooi vindt klinken. Door de opnamekwaliteit niet altijd even bruikbaar, want daar is vaak aan gesleuteld, dus hoe klinkt zo'n gitaar dan origineel? Daarom moet ik eerst kijken of ik daar iets mee kan. De potentiële klant kan ook komen met kreten als 'veel bas', 'warm', 'blikkerig'. Daar ga ik op door, want wat is bijvoorbeeld 'veel bas'? Op zich is dat een vage term. We moeten wel op hetzelfde niveau communiceren. Dat is uiterst belangrijk, en moeilijk. Maar het moet, anders krijg je teleurstelling achteraf.”

Het abstracte moet concreet worden. Ook het uiterlijk van een gitaar speelt mee.”

Hier moet ik een beetje om lachen, maar volgens Richard is dat vrij normaal bij de besteding van zulke substantiële bedragen. Een flamencogitaar is bij hem te bestellen voor bedra-

gen vanaf 3.500 tot 6.500 euro voor de standaardmodellen, afhankelijk van de houtsoorten en ornamentering. Rio-palissander is erg zeldzaam en dus duurder dan het goed voorradige padoek. Handgemaakte Rodgers stemmechanieken maken een instrument ook duurder. Sommige mensen willen veel of een heel moeilijke inleg (versiering). "Stel dat er iemand komt en zegt dat hij een gitaar wil die klinkt zoals die van Vicente Amigo. En van donkerkleurig hout. Dan help ik hem uit de droom: Vicente heeft een gitaar van cipreshout. Dus die is lichtkleurig. Wil je een donkerkleurige gitaar, dan wordt die van palissanderhout, maar dan wordt de klank anders. Sommige gitaristen vinden dat stiekem wel jammer: palissander heeft soms een spectaculair mooie tekening. Gewoonlijk staat de klank natuurlijk op de voorgrond en is de kleur daarna pas aan de orde." Van oudsher is cipressenhout gebruikt voor flamencogitaren. Later, toen de flamencogitaar meer en meer als solo-instrument gebruikt ging worden, werden ze ook wel gemaakt van palissander, net als klassieke gitaren. De klank wordt dan wat warmer. Moraito bijvoorbeeld speelt op zo'n palissandergitaar. Ook wordt er tegenwoordig gebruik ge-

maakt van padoekhout en esdoorn. Goed cipressenhout is steeds moeilijker te vinden en men is op zoek naar betaalbare en milieuverantwoorde alternatieven.

Dat het ambacht van gitaarbouwen een zeer specialistische aangelegenheid is, wordt snel duidelijk. Als Richard een gitaar hoort zonder deze te zien, kan hij zeggen wat voor hout is gebruikt. Andersom ook: Als hij een gitaar ziet, zonder deze nog gehoord te hebben, weet hij of deze goed kan klinken. Met zijn kenners-oog ziet hij aan technische details of de gitaar met liefde gemaakt is en zo ja, dan weet hij dat het met de klank waarschijnlijk ook goed zit. Nog sterker: hij kan horen of een gitaar gepolitoerd is of gelakt. Zelf politoert hij altijd zijn flamencogitaren met schellak in een alcoholoplossing, en gebruikt nooit vernis. Ook voor een mooiere klank. Hij laat wat schellak zien. Een soort harsachtige vlokken, in verschillende tinten, alleen nog in speciaalzaken verkrijgbaar. Als hij op een stuk hout klopt, hoort hij de toonstijgtijd en de uitstertijd. Hij let op de snelheid waarmee de klank zich door het hout beweegt. Hij peilt de verhouding van de grondtoon met de boventoon. Voor mij als interviewer en amateur-danseres moeilijke begrippen - ik krijg zo onder hand het idee dat hij over een soort bionische oren beschikt. Ik zie ze al rondlopen op die Duitse houtinkoop: een stel Europese instrumentbouwers, ambachtslieden, vakidioten wellicht, kloppend op stukken hout. Wat de één terzijde legt als niet geschikt, koopt de ander wél. En met elkaar praten ze over hun vak.

"Ja," beaamt Richard grijnzend - met een onbedoelde woordspeling: "leken zouden daar geen hout van begrijpen."

Het is een technisch verhaal geworden, maar er komt ook gevoel kijken bij zijn vak. Hij is heel gelukkig met zijn bestaan en zijn passie, en ziet zichzelf wel oud worden in zijn atelier. Bouwend en zich altijd ontwikkelend, dat laatste is voor hem wel een vereiste. Misschien wel een beetje een eenzaam beroep, maar hij zorgt ervoor regelmatig contact te hebben met collega's om te brainstormen, tips uit te wisselen, en te praten. Een miniclubje met vier leden.

"Als ik uiteindelijk een gitaar aan een klant overhandig, gaat er wel een flesje wijn open. Ik heb toch iets gemaakt waar zij kunst mee kunnen bedrijven. Zelf zou ik me ook wel wat meer in de flamencogitaarkunst willen verdiepen, maar dat is niet iets wat je er zomaar even bij doet, en ik heb er gewoon te weinig tijd voor." Wie weet is er wel een groot flamencogitarist aan hem verloren gegaan, met zulke loepzuivere oren.

Marit van der Eijk

